

บทบาทหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง¹

Roles and Duties of Construction Supplies Acceptance Committee

ภาณุพงษ์ สร้อยเพชร และ รุ่งนภา ไพจิตร²

Phanuphong Soiphet and Rungnapha Paijit²

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ²

Mahidol University Amnatcharoen Campus.²

E-mail: phanuphong.soi@mahidol.ac.th

Received 16/10/2021 » Revised 30/05/2022 » Accepted 01/06/2022

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง เนื่องจากคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างของหน่วยงานของรัฐ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ไม่ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการศึกษาในครั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า 1. คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างมีอำนาจในการตรวจสอบ

คุณสมบัติของผู้ควบคุมงาน และตรวจสอบรายงานก่อสร้างของผู้ควบคุมงาน 2. แนวทางการแก้ไขปัญหาในงานก่อสร้างกรณีไม่แล้วเสร็จตามสัญญา คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างมีแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ งดหรือลดค่าปรับ หรือการขยายเวลางานก่อสร้าง โดยพิจารณาจากสาเหตุที่การก่อสร้างไม่แล้วเสร็จอันเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ เหตุสุดวิสัย

¹ บทความนี้ได้รับการสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ ภายใต้กิจกรรมการจัดการความรู้ ประจำปีงบประมาณ 2564.

² 259 หมู่ 13 ถนนขยางกูร ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ 37000

หรือ เหตุเกิดจากพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่ คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย 3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างที่ทำให้ไม่สามารถตรวจรับพัสดุในงานก่อสร้างได้ ได้แก่ ผู้ควบคุมงานขาดประสบการณ์ ผู้รับจ้างขาดสภาพคล่องทางการเงิน การแก้ไขแบบหรือแก้ไขสัญญาของผู้ว่าจ้าง การออกแบบที่ผิดพลาดของผู้ออกแบบ และปัจจัยสภาพแวดล้อม เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างจะต้องเตรียมความพร้อมและศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่องานก่อสร้างล่าช้า เพื่อใช้ในการหาแนวทางในการปฏิบัติงาน และแนวทางแก้ไขปัญหา

คำสำคัญ: คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ, ก่อสร้าง, ตรวจรับพัสดุ, งานจ้างก่อสร้าง

ABSTRACT

This article aims to study the roles and duties of Construction Supplies Acceptance Committee. The main reason is Construction Supplies Acceptance Committee of some government agencies lack of knowledge and understanding of their roles and duties, their performance procedure and directives for problem solutions. Results show that Construction Supplies Acceptance Committee has authority to scrutinize a construction supervisor's qualification and review a construction supervisor's construction reports. Moreover, in case a supplier's fails to complete his construction projects as stated in the contracts, Construction Supplies Acceptance Committee has authority to solve the problem by omitting or reducing penalties or extending

the construction period. The committee's decision is based on following factors: the supplier's failure results from the faults or deficiency of government agencies, Force Majeure or any particular circumstances for which neither parties are legally liable. Lastly, Construction Supplies Acceptance Committee disallow the acceptance of construction projects due to the following factors: a construction supervisor's lack of experience and financial problem; a contractor's alteration of construction models and amendments of provisions in the construction contract, and many other circumstantial factors. As a result, a person who is to be appointed a member of Construction Supplies Acceptance Committee should prepare

himself by seeking knowledge on roles and duties of Construction Supplies Acceptance Committee as provided by laws. That person should also study all factors that causes a construction project delay. Adequate knowledge will serve

as guidelines for a committee member to fulfill his roles and duties including problem prevention and solution.

Keywords: Acceptance Committee, Construction, Acceptance, Construction Supplies

1. บทนำ

ในปัจจุบันการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน โดยส่วนมากแล้วมักจะเกิดปัญหาในกระบวนการต่าง ๆ ระหว่างก่อสร้างไม่ว่าจะเป็นปัญหาของผู้ควบคุมงานก่อสร้างเอง ปัญหาจากผู้รับจ้าง หรือปัญหาจากคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง ซึ่งผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างจะต้องมีความเข้าใจในปัญหาดังกล่าว และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เพื่อให้สามารถเข้าใจปัญหาและดำเนินการแก้ไขได้โดยเร็ว โดยคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างมีหน้าที่หลัก คือ ตรวจสอบดูแล ควบคุม และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในโครงการก่อสร้างตามที่ช่างผู้ควบคุมงานก่อสร้างได้รายงาน หากการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างไม่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลกระทบต่อการเบิกจ่ายเงินงบประมาณและมีผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจ (Boonsirirungrueng Phuettinan,

2010, pp.1) และในงานก่อสร้างนั้นเป็นเรื่องที่มีขั้นตอนหลายขั้นตอน และยังต้องใช้เวลาในการทำงานที่ยาวนาน ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับช่างฝีมือและแรงงานหลายประเภทจึงควรที่จะมีการควบคุมการทำงาน และการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานก่อสร้างที่ออกมานั้นมีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐาน (Kawee Anirut, 2019, pp.2)

ในการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง ยังเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลกล่าวคือ การตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง และมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องได้ รวมถึงการเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมจากบุคคลภายนอก ซึ่งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างนั้นสามารถแต่งตั้งจากบุคลากรจากหน่วยงานราชการอื่นได้ สิ่งนี้เองเป็นการสนับสนุนให้การตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างมีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น โดยบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างนั้น ควรมุ่งเน้นถึงประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ มุ่งเน้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนให้ได้รับความเชื่อมั่น

และร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาและการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานอันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของหน่วยงานราชการ (Taweasin Nattanon and Wongsawat Tatsaphong, 2018, pp.249-250)

ด้วยเหตุนี้เพื่อให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องผู้วิจัยจึงได้รวบรวมบทบาทและแนวทางการแก้ไขปัญหาในงานก่อสร้างของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างเพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมาตรฐานต่อไป

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของการตรวจงานก่อสร้าง

การตรวจงานก่อสร้าง หมายถึง กระบวนการตรวจสอบให้งานก่อสร้างเป็นไปตามแบบก่อสร้างและรายการประกอบแบบการใช้วัสดุและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานต้องเป็นไปตามมาตรฐานหลักวิชาช่างที่ดี เมื่อผู้ก่อสร้างได้ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ ตามส่วนของงานแต่ละงวดที่ระบุไว้ในสัญญาแล้วต่อมาจะต้องมีการส่งมอบงานให้แก่เจ้าของโครงการเพื่อขอรับเงินค่าจ้างงานประจำงวดงาน นั้น ๆ (Arunchai Saroj, 2017, pp.7-8) ในการส่งมอบงานในลักษณะเช่นนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

1. การตรวจรับงานงวดปกติ คือ งานคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างจะต้องตรวจอย่างรอบคอบว่างานที่ระบุไว้ในงวดงาน ตามสัญญานั้นได้กระทำเสร็จครบถ้วนตามที่ได้ระบุไว้แล้วหรือไม่ จึงจะสามารถทำการส่งมอบหรือรับงานได้

2. การตรวจรับงานงวดสุดท้าย คือ งานที่สำคัญโดยทั่วไปผู้ตรวจรับงานจะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบมากเป็นพิเศษ รวมทั้งใช้เวลาการตรวจรับงานนานกว่าทุกงวด และจะต้องตรวจสอบความประณีต ความเรียบร้อย และความสะอาด อีกด้วย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ

ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับจากการศึกษา หรือการสังเกตแล้วนำมารวบรวม เป็นความจำ เก็บสะสมไว้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ระลึกได้ หรือสิ่งที่จดจำออกมาให้สังเกตได้ และวัดได้โดยอาศัยความสามารถและทักษะทางสติปัญญาเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจแล้วแสดงเป็นพฤติกรรม (Sarnsamak Thanapol, 2007, pp.10)

ความเข้าใจ หมายถึง ขั้นตอนของความรู้ (Knowledge) ขั้นตอนนี้จะต้องใช้ความสามารถทางสมองและทักษะที่สูงขึ้นจนถึงกับที่สื่อความหมายซึ่งมักเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ และความเข้าใจนี้จะแสดงออกในรูปของทักษะต่าง ๆ (Pattanotai Nawarat, 2012, pp.6-7)

โดยส่วนใหญ่แล้วความรู้มักเกิดจากพฤติกรรมของผู้เรียนรู้ เพียงแต่จะจำได้โดยการจำ การนึก หรือ การมองเห็น การได้ยิน และจำได้

และนำไปปฏิบัติได้เนื่องจากมีความเข้าใจในความรู้ (Suwan Praphapen, 1983, pp.16)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ (Responsibility) คือ คุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งของบุคคลในการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งผู้ที่มีความรับผิดชอบคือผู้ที่รู้จักภาระหน้าที่ในการทำงาน หรือ ดำเนินการตามภาระหน้าที่ให้บังเกิดผลลัพธ์มากที่สุด (Sornthat Lamai And Suwantat Janya, 1967, pp.112)

นอกจากนี้ ความรับผิดชอบยังหมายความว่ารวมถึง ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้ รักษาสิทธิในหน้าที่ของตน และยอมรับในผลการกระทำของตน และปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น (Wattanachai Kasemsan, 2003, pp.24)

2.4 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การใช้ทรัพยากรในการดำเนินการใด ๆ ก็ตามโดยมีสิ่งมุ่งหวังถึงผลสำเร็จ และผลสำเร็จนั้นได้มาโดยการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด และการดำเนินการเป็นไปอย่างประหยัด ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลา ทรัพยากร แรงงาน หรือ เป็นการใช้กลวิธีหรือเทคนิคในการปฏิบัติงาน โดยสิ้นเปลืองทุน ค่าใช้จ่าย พลังงาน รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการดำเนินการนั้น ๆ นอกจากนี้ความหมายของประสิทธิภาพยังสามารถมองได้หลายมิติตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา (Nopiwong Parpawin, 2017, pp.20) คือ

1. ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด
2. ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร ได้แก่ การทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐานรวดเร็ว และใช้เทคนิคที่สะดวกกว่าเดิม มีการวางแผนการปฏิบัติงาน
3. ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทันเวลา

2.5 หลักธรรมาภิบาล (Good Governance.)

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้าง ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 หลักธรรมาภิบาล ประกอบไปด้วย 6 หลักการ (Khaoklom Uangfa, 2019, pp.106-109) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับ และกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกัน
2. หลักคุณธรรม คือ การยึดมั่นถือมั่นในคุณธรรมความดีงาม ความถูกต้องตามทำนองคลองธรรมรวมถึงมีความซื่อสัตย์จริงใจ และยึดมั่นในความสุจริตคุณธรรมเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต
3. หลักความโปร่งใส คือ ความถูกต้องชัดเจน ปฏิบัติตามหลักการที่ควรจะเป็นรวมถึงการสร้าง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องได้

4. หลักการมีส่วนร่วม คือ การให้โอกาสบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญรวมทั้งการเปิดรับฟังความคิดเห็น เพื่อรับคำแนะนำร่วมวางแผนและปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์

5. หลักความรับผิดชอบ คือ การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อการดำเนินงานตามตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง ให้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

6. หลักความคุ้มค่า คือ การบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดในระดับบุคคล และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

จากแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบและหลักธรรมาภิบาลนั้นมีความสอดคล้องกันเนื่องจากว่าการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างนั้นย่อมต้องการงานก่อสร้างที่มีประสิทธิภาพอยู่แล้ว แต่การจะได้งานก่อสร้างที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องอาศัยหลักธรรมาภิบาลเข้ามาช่วยในการตรวจสอบความถูกต้อง โดยจะต้องตรวจสอบด้วยความโปร่งใส เน้นการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และรับผิดชอบต่อการดำเนินงานตามตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง ให้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยเล็งเห็นประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ

3. บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

การตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมเอาบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างที่สำคัญมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 อำนาจและบทบาทหน้าที่ของของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างกรณีตรวจการจ้าง

ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 176 ได้ให้หลักเกณฑ์ในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างไว้ โดยมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

3.1.1 ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ควบคุมงาน

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 176 (1) กำหนดว่า “คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างจะต้องตรวจสอบคุณสมบัติ

ของผู้ควบคุมงานก่อสร้างของผู้รับจ้างให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร”

จากข้อกำหนดดังกล่าวนี้คุณวุฒิของผู้ควบคุมงานก่อสร้างนั้นจะต้องเป็นไปตามมาตรา 39 ทวิ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 โดยผู้ควบคุมงานจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. ชื่อของผู้ควบคุมงาน ซึ่งจะต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยสถาปนิก และผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิศวกร และต้องไม่เป็นผู้ได้รับการแจ้งชื่อตามมาตรา 49 ทวิ

2. สำเนาใบอนุญาตของผู้ควบคุมงานพร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง และ หนังสือรับรองการได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมหรือผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่ออกโดยสภาสถาปนิกหรือสภาวิศวกร

3. หนังสือรับรองของผู้ควบคุมงานหนังสือรับรองของผู้ควบคุมงาน ซึ่งรับรองว่าจะควบคุมการก่อสร้าง ดัดแปลง หรือรื้อถอนอาคารนั้นให้ถูกต้องตามแบบแปลน รายการประกอบแบบแปลน และ รายการคำนวณตามที่ได้แจ้งไว้และที่ได้มีการแก้ไขตามข้อทักท้วง หรือดำเนินการให้เป็นไปตาม บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงและข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ และ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

นอกจากข้อกำหนดที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ

ในงานจ้างก่อสร้างอาจตรวจสอบคุณสมบัติอื่น ๆ ประกอบการตรวจสอบคุณวุฒิของผู้ควบคุมงาน เช่น ประวัติการทำงานของผู้ควบคุมงานว่าเคยทำงานในบริษัทที่มีมาตรฐานหรือบริษัทขนาดใหญ่ ที่หน่วยงานของรัฐให้การยอมรับหรือไม่ อีกทั้งตรวจสอบประสบการณ์ของผู้ควบคุมงานว่ามีประสบการณ์ควบคุมงานก่อสร้างโครงการใดมาบ้าง เพื่อประกอบการพิจารณาตรวจสอบคุณวุฒิของผู้ควบคุมงาน ซึ่งการตรวจสอบดังกล่าวนี้จะทำให้โครงการก่อสร้างได้ผู้ควบคุมงานที่มีประสบการณ์และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้รับจ้างในโครงการก่อสร้าง

3.1.2 ตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 176 (2) กำหนดว่า “คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างจะต้องตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง และ เหตุการณ์แวดล้อมที่ผู้ควบคุมงานของหน่วยงานของรัฐรายงาน โดยตรวจสอบกับแบบรูป รายการละเอียดและข้อกำหนดในสัญญาหรือข้อตกลงทุกสัปดาห์ รวมทั้งรับทราบหรือพิจารณาการสั่งหยุดงาน หรือพักงานของผู้ควบคุมงานแล้วรายงานหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป”

กล่าวคือ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง จะต้องตรวจสอบรายงานของผู้รับจ้าง จากรายงานของผู้ควบคุมงาน ซึ่งโดยหน้าที่ของผู้ควบคุมงานต้องทำบันทึกการทำงานในแต่ละวัน และสรุปไว้แล้วรายงานผล

ความก้าวหน้าในการทำงานของผู้รับจ้างก่อสร้าง เป็นรายสัปดาห์รายงานผลวิเคราะห์ผลการทดสอบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในรายการประกอบแบบ (Inthachim Daorung, 2010, pp.22-23) โดยรายงานที่ผู้ควบคุมงานจัดทำนั้นจะแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. รายงานประจำวัน เมื่อสิ้นสุดการทำงานในหนึ่งวันผู้ควบคุมงานจะต้องทำบันทึกสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้รับจ้างได้กระทำในวันนั้น

2. รายงานประจำสัปดาห์โดยส่วนมากแล้วผู้ควบคุมงานต้องรายงานความก้าวหน้า และปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ ตั้งแต่ผู้รับจ้างเริ่มลงมือปฏิบัติงานวันแรกก็ให้เริ่มบันทึกวันที่ทำงานวันแรกเป็นวันเริ่มต้นในการปฏิบัติงาน โดยที่ผู้ควบคุมงานต้องบันทึกผลการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างก่อสร้างตรงตามความเป็นจริงทุก ๆ วันเมื่อครบ 7 วัน ให้รายงานประธานกรรมการตรวจรับงานจ้างก่อสร้าง เพื่อลงนามรับทราบ

3. รายงานประจำเดือน เมื่อถึงวันก่อนวันสิ้นเดือนของทุกเดือนจะต้องสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างก่อสร้าง โดยเป็นการสรุปรวบรวมจากรายงานสถิติผลงานที่ได้ทำการบันทึกไว้ เป็นรายงานความก้าวหน้าของงานจ้างใน 1 เดือนที่ผ่านมา

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาอื่น ๆ ในการบริหารสัญญา

3.1.3 การออกตรวจหน้างาน

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 176 (3) กำหนดว่า “ให้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุหรือกรรมการที่ได้รับมอบหมาย

จากคณะกรรมการตรวจรับพัสดุดูออกตรวจงานจ้าง ณ สถานที่ที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือที่ตกลงให้ทำงานจ้างนั้น ๆ ตามเวลาที่เหมาะสมและเห็นสมควร และจัดทำบันทึกผลการออกตรวจงานจ้างนั้นไว้เพื่อเป็นหลักฐานด้วย”

การออกตรวจหน้างานของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างนั้น ปกติจะเป็นวันและเวลาที่คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างว่างตรงกัน ซึ่งการออกตรวจหน้างานก่อสร้างโดยหลักการตรวจสอบส่วนใหญ่จะเป็นการตรวจ ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความก้าวหน้างานก่อสร้าง เช่น คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างอาจจะลงพื้นที่หน้างาน เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้างานก่อสร้างว่าโครงการก่อสร้างดังกล่าวมีความคืบหน้าประมาณกี่เปอร์เซ็นต์

2. ตรวจสอบวัสดุ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างจะต้องตรวจสอบวัสดุตรวจสอบคุณภาพวัสดุที่นำมาใช้ในการก่อสร้างว่ามีมาตรฐานตรงตามข้อกำหนดในสัญญาหรือไม่

3. ตรวจสอบวิธีการก่อสร้างว่าเป็นไปตามหลักวิชาช่างที่ดีหรือไม่ เนื่องจากคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง โดยส่วนใหญ่จะได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลหลายตำแหน่งที่มีความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันในการตรวจสอบวิธีการก่อสร้างอาจจะให้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุคนใดคนหนึ่งที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวิศวกรรมตรวจสอบว่า การก่อสร้างดังกล่าวเป็นไปอย่างถูกต้อง และเป็นไปตามหลักวิศวกรรมหรือไม่

4. ตรวจสอบการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุเพื่อความปลอดภัยให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ในกรณีนี้ผู้รับจ้างจะต้องตรวจสอบการทำงานของผู้รับจ้างว่า ในการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างมีการใช้อุปกรณ์ป้องกันหรือไม่ เช่น คนงานใส่หมวกกันกระแทกทุกครั้ง ในเวลาที่ปฏิบัติงานหรือไม่ มีราวกันตกสำหรับการก่อสร้างในพื้นที่สูงหรือไม่ เป็นต้น

3.1.4 กรณีมีเหตุสงสัย

ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 176 (4) ให้หลักว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจการจ้างก่อสร้างมีข้อสงสัยหรือเห็นว่าแบบรูปรายการละเอียดและข้อกำหนดในสัญญาหรือมีข้อตกลงมีข้อความคลาดเคลื่อนเล็กน้อยหรือไม่เป็นไปตามหลักวิชาการช่างให้มีอำนาจสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติม หรือตัดทอนงานจ้างได้ตามที่เห็นสมควร และตามหลักวิชาการช่าง เพื่อให้เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียด”

จากข้อกำหนดนี้เป็นกรณีที่คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง มีข้อสงสัยหรือในกรณีที่เห็นว่าตามหลักวิศวกรรมจากรายงานของผู้ควบคุมงานว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ คณะกรรมการฯ สามารถสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติม หรือตัดทอนงานจ้างได้ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้เป็นไปตามแบบรูปรายละเอียดและข้อกำหนดในสัญญา เช่น จากการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง ตรวจสอบพบว่า มีเสาคอนกรีตเสริมเหล็กใช้เหล็กข้ออ้อยขนาด 16 มิลลิเมตร ซึ่งตรง

ตามแบบและข้อกำหนดในสัญญา แต่จากการประเมินของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างแล้วมีความเห็นว่าควรใช้เหล็กข้ออ้อยขนาด 25 มิลลิเมตร ซึ่งสาเหตุมาจากการออกแบบที่คลาดเคลื่อนเพียงเล็กน้อย ดังนั้น เพื่อให้เกิดความแข็งแรงของโครงสร้างมากขึ้น คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างสามารถสั่งให้ผู้รับจ้างดำเนินการแก้ไขได้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักวิชาการช่างที่ดี

3.1.5 การตรวจผลงาน

ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 176 (5) กำหนดว่า “โดยปกติให้ตรวจผลงานที่ผู้รับจ้างส่งมอบภายในสามวันทำการ นับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับทราบการส่งมอบงาน และให้ทำการตรวจรับให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็วที่สุด”

จากข้อกำหนดดังกล่าวผู้วิจัยอธิบายได้ดังนี้ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างจะต้องดำเนินการตรวจรับผลงานที่ผู้รับจ้างได้ส่งมอบภายใน 3 วันทำการ นับแต่วันที่ประธานคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างได้รับทราบถึงการส่งมอบงาน

3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหางานก่อสร้างของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง

ในโครงการก่อสร้างแต่ละโครงการมีปัญหาต่าง ๆ ที่จะต้องดำเนินการแก้ไข ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวทางการแก้ไขปัญหางานก่อสร้างของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างที่สำคัญ ๆ ไว้ ดังต่อไปนี้

3.2.1 การแก้ไขปัญหาการดำเนินงานก่อสร้างตามสัญญา

ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 97 วรรคหนึ่ง ให้หลักว่า “สัญญาหรือข้อตกลงเป็นหนังสือที่ได้ลงนามแล้วจะแก้ไขไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้มีอำนาจที่จะพิจารณาอนุมัติให้แก้ไขได้

- (1) เป็นการแก้ไขตามมาตรา 93 วรรคห้า
- (2) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลง หากการแก้ไขนั้นไม่ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียประโยชน์
- (3) เป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐหรือประโยชน์สาธารณะ

(4) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากข้อกฎหมายดังกล่าว เป็นข้อยกเว้นที่สามารถให้ดำเนินการแก้ไขสัญญาได้เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ และต้องแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่สัญญากำหนด โดยในทางปฏิบัติแล้วจะเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกัน (Insalee Preecha, 2013, pp.20-21) โดยผู้วิจัยขอยกตัวอย่างประกอบ ดังต่อไปนี้

1. สาเหตุจากในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ได้ทำสัญญาตามแบบสัญญาตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ได้ส่งร่างสัญญาให้สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน ให้หน่วยงานของรัฐส่งสัญญานั้นให้สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาให้ความเห็นชอบในภายหลังได้ เมื่อสำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว หรือ เมื่อสำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาเห็นชอบแต่ให้แก้ไขสัญญา ถ้าหน่วยงานของรัฐแก้ไขสัญญานั้นให้เป็นไปตาม

ความเห็นของสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว ถือว่าสัญญานั้นมีผลสมบูรณ์ ซึ่งกรณีนี้สามารถดำเนินการแก้ไขสัญญาได้ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง (1)

2. สาเหตุจากแบบรูปและรายการก่อสร้างได้แก่แบบรูปและรายการก่อสร้างที่ตลาดเคลื่อนตกหล่นผิดพลาดและไม่ครบถ้วน จึงจำเป็นต้องทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการก่อสร้างต่าง ๆ ให้ถูกต้องและชัดเจน หรือเป็นการแก้ไขเพื่อความเหมาะสม ตามสภาพการใช้งานจริง

3. สาเหตุจากผู้ว่าจ้างที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติม และเปลี่ยนแปลงแบบ รูปและรายการก่อสร้าง หรือมีความต้องการลดหรือเพิ่มคุณลักษณะวัสดุ หรือครุภัณฑ์ ซึ่งการแก้ไขดังกล่าวจะทำให้ส่งผลกระทบต่อราคาค่างานก่อสร้างและระยะเวลาก่อสร้างรวมของโครงการ

4. สาเหตุจากการแก้ไขรายละเอียดงวดงาน เพื่อให้สอดคล้องกับแบบรูปรายการก่อสร้างที่มีความเปลี่ยนแปลงไป และให้สอดคล้องกับสภาพการทำงานตามสัญญา หรือสอดคล้องกับงบประมาณหรือราคาจ้างที่เปลี่ยนแปลง

5. สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของรายการก่อสร้างนี้ผูกพันข้ามปีงบประมาณ ภายหลังการลงนามในสัญญาแล้ว เฉพาะกรณีที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ และจะต้องเป็นกรณีที่ทำให้ประโยชน์ในการใช้งานเพิ่มขึ้นหรือไม่ทำให้ประโยชน์ในการใช้งานลดลงในสาระสำคัญ

ทั้งนี้ การแก้ไขสัญญา หรือ การเปลี่ยนแปลง รายละเอียดของรายการสิ่งก่อสร้างให้หัวหน้า ส่วนราชการผู้มีอำนาจที่จะพิจารณาอนุมัติ รับความเห็นจากผู้ควบคุมงาน หรือ คณะกรรมการ ตรวจสอบพัสดุในงานจ้างก่อสร้างมาประกอบการ พิจารณาดำเนินการ โดยจะต้องพิจารณา ข้อเท็จจริงและบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบการ พิจารณาดำเนินการเป็นรายกรณี และ คำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ หรือทำให้ ประโยชน์การใช้งานของสิ่งก่อสร้างเพิ่มขึ้น และจะต้องไม่ทำให้ประโยชน์การใช้งานลดลง ในสาระสำคัญจากที่ได้รับอนุมัติไว้เดิม

4. การงดหรือลดค่าปรับหรือการ ขยายเวลางานก่อสร้าง

4.1 หน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับ พัสดุ กรณีคู่สัญญาของงดหรือลดค่าปรับ หรือ ขยายระยะเวลาสัญญา

ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วย การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 182 จากข้อกำหนดดังกล่าว ผู้วิจยสามารถอธิบายขั้นตอนสำคัญในการ ปฏิบัติงานสำหรับคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ ในงานจ้างก่อสร้างได้ดังนี้

1. ตรวจสอบว่าข้อเท็จจริงว่าคู่สัญญา มีการ แจ้งเหตุภายใน 15 วันนับถัดจากวันที่เหตุ นั้น สิ้นสุดลงหรือไม่

2. จะต้องเป็นเหตุที่เกิดขึ้นจริง และ พิจารณางดหรือลดค่าปรับ หรือขยายระยะ ระยะเวลาสัญญา ได้ไม่เกินกว่าจำนวนวันที่เหตุเกิด ขึ้นจริงเท่านั้น

3. พิจารณาว่าคู่สัญญาได้ยื่นหนังสือ ในระหว่างระยะเวลาตามสัญญาหรือไม่หากยื่น ภายในระยะเวลาตามสัญญา เป็นกรณีขอขยาย ระยะเวลาสัญญา หากยื่นภายหลังจากล่วงเลย ระยะเวลาตามสัญญาและมีค่าปรับแล้ว จะเป็น กรณีการของดหรือลดค่าปรับ

4.2 เหตุในการพิจารณางดหรือลดค่าปรับ หรือขยายระยะเวลาสัญญา งานก่อสร้าง

ในการทำสัญญาของหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวกับงานก่อสร้าง สัญญาดังกล่าวมักจะ กำหนดเบี้ยปรับหรือค่าปรับเอาไว้ การใช้ ดุลพินิจของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงาน จ้างก่อสร้างในการพิจารณาลดหรืองดค่าปรับ หรือขยายระยะเวลาทำการตามสัญญาตาม มาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 นั้น เหตุในการพิจารณางดหรือลดค่าปรับ หรือ ขยายระยะเวลาสัญญา งานก่อสร้างจะต้อง เป็นเหตุดังต่อไปนี้

4.2.1 เหตุเกิดจากความผิดหรือความ บกพร่องของหน่วยงานของรัฐ

โดยหลักแล้วจะเป็นเรื่องการส่งมอบพื้นที่ โดยผู้ว่าจ้างย่อมมีหน้าที่จัดเตรียมพื้นที่ให้พร้อม ที่จะส่งมอบแก่ผู้รับจ้างเพื่อเข้าทำการก่อสร้าง แม้ว่าในสัญญาจ้างจะไม่มีข้อกำหนดในเรื่อง ดังกล่าวไว้ก็ตาม คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. 79/2548 ได้มีคำพิพากษาว่า ในกรณี เมื่อมีเหตุขัดข้องในการส่งมอบพื้นที่เป็นเหตุ ให้ผู้รับจ้างไม่สามารถเข้าทำการก่อสร้างได้ อันเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ระยะเวลาในการ ก่อสร้างของผู้รับจ้างต้องล่าช้าออกไป หน่วยงาน

ของรัฐต้องขยายระยะเวลาในการก่อสร้างให้กับผู้รับจ้างตามระยะเวลาที่เป็นความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ ฉะนั้น การปรับผู้รับจ้างกรณีส่งมอบงานล่าช้าโดยไม่ได้หักจำนวนวันที่หน่วยงานของรัฐต้องขยายเวลาก่อสร้างให้กับผู้รับจ้างออกจากจำนวนวันที่ส่งมอบงานล่าช้าทั้งหมดจึงไม่ชอบ หน่วยงานของรัฐต้องคืนค่าปรับในส่วนของวันดังกล่าวให้กับผู้รับจ้าง และความบกพร่องของหน่วยงานผู้ว่าจ้างอันเนื่องมาจากการส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างโดยมีอุปสรรคและรบกวนสิทธิของผู้รับจ้างในการปฏิบัติตามสัญญา และเป็นความผิดหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้นเพราะสภาพแห่งงานที่จ้างซึ่งหน่วยงานของรัฐทราบดีอยู่แล้วตั้งแต่ต้น การที่หน่วยงานของรัฐไม่ขยายระยะเวลาให้แก่ผู้รับจ้างจึงเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Anukul Wachiraporn, 2006, pp.1-3)

4.2.2 เหตุสุตวิสัย

เหตุสุตวิสัยหมายถึงเหตุการณ์ใดๆ ที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันโดยไม่มีบุคคลใดคาดหมายหรือคาดคิดว่าจะเกิดขึ้น และไม่อาจป้องกันหรือหลีกเลี่ยงให้พ้นไปได้ แม้ว่าตนเองจะได้ใช้ความระมัดระวังแล้วก็ตาม

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 ได้กำหนดว่า “เหตุสุตวิสัย” หมายความว่าเหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็มิจะให้ผลพิบัติคดีเป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น”

นอกจากนี้ หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรียที่ สร. 0101/2214 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2511 ได้ให้ความหมายของเหตุสุตวิสัย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 นี้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1) เหตุเกิดขึ้นโดยมิใช่ความผิดของบุคคลผู้นั้น หรือมิใช่ความผิดที่บุคคลผู้นั้นต้องรับผิดชอบ อาทิ เหตุเกิดจากธรรมชาติโลก เช่น เพลิงไหม้ ฟ้าผ่า น้ำท่วม หรือเหตุเกิดแต่บุคคลที่ 3 เช่น โจรสลัด โจรปล้น เป็นต้น

2) ต้องเป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ ถ้าสามารถป้องกันได้แต่ไม่ป้องกันจะอ้างว่าเป็นเหตุสุตวิสัยไม่ได้

ในส่วนเหตุสุตวิสัยที่ปรากฏอยู่ในเงื่อนไขทั่วไปของงานก่อสร้าง (Joijumroon Pornchai, 2016, pp.5) ได้แก่ สงคราม การนัดหยุดงาน ซึ่งมีได้เกี่ยวข้องกับผู้รับจ้างโดยตรง คำสั่งของรัฐบาลพลเรือนหรือทหารเกี่ยวกับการกำหนดให้ถือเอาการริบหรือการทำลาย การเวนคืนทรัพย์สินภัยพิบัติตามธรรมชาติ สาเหตุของเหตุสุตวิสัยอื่นทั้งหมดซึ่งผู้ควบคุมงานให้การรับรองตามเงื่อนไขในสัญญา สาเหตุของเหตุสุตวิสัยซึ่งได้รับการรับรองจากผู้ว่าจ้าง หรือเหตุเกิดจากพฤติกรรมอันหนึ่งอันใดที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย จะเป็นผลต่อเอกสารสัญญาที่ต่อเมื่อผู้รับจ้างได้ยื่นคำบอกกล่าวต่อผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนผู้ว่าจ้างเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้นพร้อมพยานหลักฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องมาเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน 15 วัน นับถัดจากวันที่เหตุอันสิ้นสุดลง ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหาร

พัสตุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 182 และผู้วิจัยได้รวบรวมเอาแนวคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กรณีเหตุการณ์ไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่จะต้องพิจารณาว่าเหตุการณ์ดังกล่าวมีความรุนแรงจนเป็นเหตุให้ผู้รับจ้างไม่สามารถจัดหางานเข้าทำงานในพื้นที่ก่อสร้างได้จริงหรือไม่นั้น ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 260/2552 มีคำพิพากษาว่าเมื่อผู้ว่าจ้างได้ทำการสำรวจแล้วพบว่าผู้ประกอบการรับเหมาเกือบทั้งหมดอยู่ในข่ายได้รับผลกระทบการขาดแคลนแรงงานจากปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้น นอกจากนี้เมื่อผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญากับผู้รับจ้างก็ปรากฏว่าไม่มีผู้ประกอบการรายใดสนใจที่จะรับงานก่อสร้างดังกล่าวโดยต่างให้เหตุผลว่า พื้นที่ก่อสร้างเป็นพื้นที่ล่อแหลมเสี่ยงภัยคนงานก่อสร้างไม่กล้าเข้าทำงาน หรือพักอาศัยในสถานที่ก่อสร้าง ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงจนเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการรับเหมาซึ่งรวมทั้งผู้รับจ้างประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่จะเข้าทำงานในพื้นที่ก่อสร้างจริง ประกอบกับเป็นเหตุการณ์ที่ผู้รับจ้างไม่อาจป้องกันได้ แม้จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นผู้รับจ้างกรณีนี้จึงถือได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัย

2. กรณีการแพร่ระบาดของโรคระบาด เช่นในปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากกรณีดังกล่าว สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยได้มีหนังสือที่ วสท. 344/2563

ลงวันที่ 1 เมษายน 2563 ถึงนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) เรื่อง มาตรการลดผลกระทบจากภาวะการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 อันเนื่องมาจากสมาชิกในสมาคมฯ และผู้ประกอบการได้รับผลกระทบไม่ได้รับการเยียวยาจากหน่วยงานคู่สัญญาแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นประเด็นของเรื่องการไม่พิจารณา การพิจารณาล่าช้า หรือการเรียกเอกสารประกอบการพิจารณาเพิ่มเติม ซึ่งสาเหตุที่เกิดขึ้นมาจากความไม่ชัดเจนในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือในการขยายอายุสัญญาตามจำนวนวัน กรณีนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้แนวทางปฏิบัติการในการงดหรือลดค่าปรับหรือการขยายระยะเวลาทำการในช่วงที่มีผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยแยกเป็น 2 กรณีดังต่อไปนี้

1. กรณีมีค่าปรับ (ครบกำหนดแต่คู่สัญญายังไม่ส่งมอบพัสดุในงวดสุดท้าย)

1.1 กรณีเหตุสุดวิสัยยังไม่สิ้นสุด

คู่สัญญาไม่ต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้หน่วยงานทราบภายใน 15 วัน นับถัดจากวันที่เหตุนั้นได้สิ้นสุดลง ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 ข้อ 182 เนื่องจากเหตุสุดวิสัยดังกล่าวยังไม่สิ้นสุด แต่คู่สัญญาจะต้องแจ้งของดหรือลดค่าปรับ จากเหตุสุดวิสัยที่ยังไม่สิ้นสุดต่อหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งกำหนดวันสิ้นสุดไม่ได้เพื่อให้รัฐจ่ายเงินค่าพัสดุโดยไม่หักค่าปรับ

1.2 เหตุสุดวิสัยสิ้นสุดแล้ว

หน่วยงานรัฐพิจารณาเงินค่าปรับได้ให้ “หักค่าปรับ” ออกจากค่าพัสดุหรือค่าจ้างสำหรับการจ่ายเงินในงวดนั้น ๆ

2. กรณีสัญญากำหนดแบ่งการชำระเงิน ค่าพัสดุ หรือค่าจ้างเป็นงวดเดียว หรือ กรณีที่ คู่สัญญาส่งมอบพัสดุในงวดสุดท้าย ให้หน่วยงาน ของรัฐพิจารณาหรือลดค่าปรับให้แก่คู่สัญญา ตามจำนวนวันที่มีเหตุเกิดขึ้นจริง โดยให้ถือว่า วันที่ 26 มีนาคม 2563 เป็นวันที่คู่สัญญาได้รับ ผลกระทบ และเป็นวันเริ่มต้นของการนับระยะเวลาการให้ความช่วยเหลือเป็นต้นมาจนกว่า คู่สัญญาสามารถปฏิบัติงานตามสัญญาได้ตามปกติ โดยไม่มีผลกระทบจากไวรัสโคโรนา 2019 แต่อย่างใด

จากเหตุการณ์ที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ถึงจะเป็นเพียงเหตุสุดวิสัยที่ผู้รับจ้างไม่ต้อง รับผิดชอบตามสัญญา แต่กรณีดังกล่าวนี้ส่งผลต่อ การเบิกจ่ายงบประมาณในการก่อสร้าง ทำให้ การเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนที่ วางเอาไว้ ทำให้การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า และกระทบต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจ เนื่องจาก เม็ดเงินงบประมาณที่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจมีส่วน สำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ที่เกิดผลกระทบ จากเหตุการณ์ดังกล่าว

4.2.3 เหตุเกิดจากพฤติการณ์อันหนึ่ง อันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ห. 190/2528 หน้า 6841 กรณีนี้เป็นการเปิดกว้าง ให้สำหรับบางกรณีที่ไม่เข้าข่ายสองกรณีแรก เมื่อมีเหตุสมควรให้ขยายเวลาทำการ ก่อสร้างได้ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ ในงานจ้างก่อสร้างจะต้องพิจารณาจากสภาพ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมีข้อมูลอ้างอิงได้โดย พฤติการณ์ที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบนั้น

จะต้องเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของ ผู้ขายหรือผู้รับจ้าง และต้องเกิดขึ้นก่อนผิณฑ์ชำระ หนี้ด้วยเหตุที่เกิดจากพฤติการณ์อันใดอันหนึ่ง ที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายนี้ เช่น คำวินิจฉัย กวพ.ที่ พณ. 2-30/2546 กรณี ที่เกิดจากบุคคลที่ 3 ที่ทำให้งานล่าช้า คือ หน่วยงานราชการติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้าล่าช้า ทำให้ก่อสร้างไม่แล้วเสร็จแม้ผู้รับจ้างมีหน้าที่ ตามข้อกำหนดสัญญาจะต้องทำการติดตั้งโดย ค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้าง ซึ่งผู้รับจ้างแจ้งให้การไฟฟ้า ทราบแต่ต้น เมื่อลงนามสัญญาแล้วแต่การไฟฟ้า มาติดตั้งล่าช้า เช่นนี้ถือว่าเป็นพฤติการณ์ที่ ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบเพราะผู้รับจ้างไม่อาจ จ้างบุคคลอื่นมาติดตั้งมาติดตั้งได้ เนื่องจาก เป็นหน้าที่ของการไฟฟ้าตามกฎหมายที่บุคคลอื่น จะเข้าไปดำเนินการแทนไม่ได้

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตรวจรับพัสดุ ในงานจ้างก่อสร้าง

5.1 ปัจจัยจากผู้ควบคุมงาน

ปัจจัยจากผู้ควบคุมงาน เป็นสาเหตุแรก ๆ ที่มีผลต่อการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง เนื่องมาจากงานก่อสร้างใด ๆ ก็ตาม หากผู้ควบคุม งานขาดความเอาใจใส่ในงาน ไม่หมั่นตรวจสอบ หน่วยงาน ละเอียดงานก่อสร้าง พฤติกรรมเหล่านี้ มักจะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้ และส่งผลต่อการพิจารณาการตรวจรับ งาน (Chaisaeree Arun, 1995, pp.20)

5.2 ปัจจัยจากผู้รับจ้าง

ปัจจัยจากผู้รับจ้างส่วนใหญ่จะเป็น สาเหตุจากการบริหารจัดการโครงการก่อสร้าง

โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างที่มีขนาดใหญ่ ผู้รับจ้างที่ดินนั้นจะต้องศึกษาแนวทางการก่อสร้างหลาย ๆ แนวทาง หรือเครื่องมือที่ใช้ในงานก่อสร้างนั้นจะต้องมีความเหมาะสมกับงานที่กำลังดำเนินการก่อสร้าง (Phonsena Weera, 2011, pp.14) ในส่วนของปัจจัยจากผู้รับจ้างที่ส่งผลกระทบต่อ การตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง (Painai Phanom, 2002, pp.7) ได้แก่

1. ปัจจัยด้านการเงิน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของงานก่อสร้างและงานทุกชนิด ผู้รับจ้างจะต้องประมาณจำนวนเงินให้พอดีกับงวดงานในแต่ละงวด หากการเงินจากผู้รับจ้างอาจทำให้เกิดความล่าช้าต่อโครงการก่อสร้าง

2. ปัจจัยจากวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ ซึ่งงานก่อสร้างในแต่ละประเภทจะระบุว่าต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ชนิดนั้น ยี่ห้อไหน ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เป็นปัญหาต่อผู้รับจ้างเนื่องจากบางครั้งผู้ผลิตได้เลิกผลิตวัสดุประเภทนั้นไปแล้ว ทำให้เสียเวลาในการก่อสร้างเพราะจะต้องขอหาหรือจากผู้ออกแบบว่าควรใช้วัสดุยี่ห้อใดแทนวัสดุยี่ห้อเดิม

3. ปัจจัยจากข้อจำกัดเกี่ยวกับคนงาน เนื่องจากงานที่ผู้รับจ้างได้ทำอยู่นั้นในบางท้องที่ไม่สามารถหาคนงานที่มีความชำนาญเฉพาะอย่างได้ ทำให้เกิดอุปสรรคต่าง ๆ ในงานก่อสร้าง เช่น ทำงานล่าช้า งานเสร็จไม่ทันกำหนดเนื่องจากขาดแรงงานเฉพาะด้าน

5.3 ปัจจัยจากผู้ออกแบบ

ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของงานออกแบบ (Deeummart Ritchard, 1993, pp.43-47) โดยสามารถแยกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. การออกแบบที่คลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากผู้ออกแบบได้รับข้อมูลมาอย่างผิดพลาด อาจเกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นทำแผนแม่บทการไม่สำรวจจริงวัดรายละเอียดที่ดินก่อนการออกแบบ

2. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงแบบ ผู้ออกแบบจะทำการร่างแบบไว้ เพื่อยื่นขออนุญาตจากส่วนราชการ เมื่อถึงเวลาก่อสร้างก็จะดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียด ซึ่งหากการแก้ไขนั้นไม่สมบูรณ์และครบถ้วนจะทำให้แบบต่าง ๆ ขัดแย้งกัน

3. ขาดความพิถีพิถันในส่วนของการรายละเอียด เมื่อทำการก่อสร้างจะเกิดปัญหามากจนต้องแก้ไขโดยการทำแบบรายละเอียด (Shop Drawing) จากผู้รับจ้าง และต้องส่งแบบไปยังผู้ออกแบบให้ความเห็นชอบก่อนถึงจะดำเนินการก่อสร้างต่อไปได้

4. การออกแบบเผื่อหรือซ้ำซ้อนมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น

5.4 ปัจจัยจากผู้ว่าจ้าง

ในส่วนปัจจัยจากผู้ว่าจ้างที่ส่งผลโดยตรงต่อการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง ได้แก่

1. ปัจจัยจากการแก้ไขสัญญา ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 266/2550 โดยพิพากษาว่า การแก้ไขรายละเอียดประกอบแบบ การแก้ไขแบบก่อสร้างอันเนื่องมาจากผู้ว่าจ้างเห็นว่ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้มากกว่า การเปลี่ยนแปลงข้อมูลใด ๆ ก็ตามย่อมจะกระทบกับการทำงานในส่วนอื่นเสมอ

2. ปัจจัยการเบิกจ่ายเงิน เกิดจากการที่ผู้ว่าจ้างจ่ายเงินล่าช้าหรือไม่เป็นไปตามกำหนดระยะเวลาเมื่อผู้รับจ้างทำงานเสร็จตามกำหนดแล้ว โดยศาลปกครองสูงสุดได้มี คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 165/2550 ซึ่งพิพากษาว่า ในกรณีที่ผู้รับจ้างได้ดำเนินการตามสัญญาจ้างจนแล้วเสร็จสมบูรณ์แล้ว แต่หน่วยงานของรัฐได้อนุมัติเงินทรองราชการโดยไม่ถูกต้องตามระเบียบฯ แต่ระเบียบฯ ดังกล่าวเป็นเรื่องการบริหารภายในหน่วยงานต้องไปว่ากล่าวกันเอง หน่วยงานของรัฐไม่อาจยกระเบียบดังกล่าวขึ้นอ้าง ทำให้ผู้รับจ้างซึ่งเป็นบุคคลภายนอกได้รับผลกระทบ

3. ปัจจัยจากการส่งมอบพื้นที่ โดยศาลปกครองสูงสุด ได้มีคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 79/2548 ซึ่งพิพากษาว่า หน่วยงานของรัฐในฐานะผู้ว่าจ้างตามสัญญาจ้างก่อสร้างย่อมมีหน้าที่ต้องจัดเตรียมพื้นที่ให้พร้อมสำหรับส่งมอบแก่ผู้รับจ้างเพื่อเข้าดำเนินการก่อสร้าง แม้ว่าในข้อสัญญาจะไม่ได้กำหนดหน้าที่ดังกล่าวไว้ก็ตาม หน่วยงานของรัฐจะต้องนำระยะเวลาในส่วนที่ต้องรับผิดชอบที่ทำให้เกิดความล่าช้ามาพิจารณาขยายระยะเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญาจ้างเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้รับจ้างด้วย

5.5 ปัจจัยอื่น ๆ

1. ปัจจัยจากทำเลและสถานที่ก่อสร้าง การก่อสร้างแต่ละพื้นที่อาจจะไม่เท่ากัน เพราะมีปัจจัยหลายอย่าง คือ ค่าครองชีพ ค่าแรง และค่าวัสดุที่มีราคา ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นซึ่งมีผลต่อการใช้งบประมาณหรือระยะเวลาที่เพิ่มขึ้น (A-WEST PROPERTY Co., Ltd, 2019)

2. ปัจจัยจากสภาพอากาศ เป็นปัจจัยที่ไม่คาดคิดและไม่สามารถป้องกันได้ ผู้รับจ้างควรวางแผนการก่อสร้างเพื่อรับมือกับสภาพอากาศที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะงานก่อสร้างขนาดใหญ่ และงานก่อสร้างในที่โล่งแจ้ง (Subsomboon Kumpon and Kaewpoonsuk Perapong, 2017, pp.85-94)

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หากความผันผวนทางเศรษฐกิจมีความผันผวนสูง จะส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ยทำให้อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ราคาวัสดุก่อสร้างแพงขึ้น และขาดแคลนแรงงานก่อสร้างในตลาดแรงงาน (Neampong Mullika, Tangpakasit Jatupon, And Rootankun Rattawut, 2011, pp.32-33)

6. อภิปรายผลการศึกษา

ในการศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยบทบาทหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างตามกฎหมายแล้ว โดยหลักแล้วมีดังต่อไปนี้ คือ การตรวจสอบคุณสมบัติและคุณสมบัติของผู้ควบคุมงานก่อสร้าง ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบใบอนุญาต หรือ ประสบการณ์ของผู้ควบคุมงาน และมีอำนาจในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างโดยส่วนใหญ่จะเป็นการตรวจสอบจากรายงานของผู้ควบคุมงาน เช่น รายงานประจำวัน รายงานประจำสัปดาห์ และรายงานประจำเดือน รวมถึงตรวจสอบ

ความคืบหน้าของโครงการก่อสร้าง จากผลการศึกษาดังกล่าวนั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการตรวจงานก่อสร้าง เนื่องจากการตรวจงานก่อสร้างเป็นการตรวจสอบว่างานก่อสร้างได้ดำเนินการก่อสร้างไปตามแบบหรือไม่มี การใช้วัสดุที่ได้มาตรฐานในการก่อสร้างหรือไม่ ซึ่งการตรวจสอบดังกล่าวเป็นการรักษาผลประโยชน์ของหน่วยงาน และการตรวจสอบงานก่อสร้างที่ได้นั้นจะต้องอาศัยบุคคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในงานก่อสร้าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจกล่าวคือการทำที่เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง ได้นั้นบุคคลดังกล่าว จะต้องมีความรู้ความเข้าใจต่องานก่อสร้างที่ได้รับมอบหมายในงานนั้น ๆ อีกทั้ง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการตรวจรับในงานจ้างก่อสร้างจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาในงานก่อสร้างกรณีไม่แล้วเสร็จตามสัญญา โดยคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างมีแนวทางการแก้ไขปัญหาคือการงดหรือลดค่าปรับเพื่อให้เป็นไปตามสัญญา และจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต กล่าวที่จะยอมรับผิดชอบในส่วนที่พลาดผิดและพร้อมแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและความหมายของการรับผิดชอบ (Responsibility) คือ จะต้องรู้จักภาระหน้าที่ในการทำงาน หรือ ดำเนินการตามภาระหน้าที่ให้บังเกิดผลลัพธ์มากที่สุด รวมถึงจะต้องทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตรวจรับ

พัสดุในงานจ้างก่อสร้าง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยจากผู้ควบคุมงาน ปัจจัยจากผู้รับจ้าง ปัจจัยจากผู้ออกแบบ ปัจจัยจากผู้ว่าจ้าง และปัจจัยสภาพแวดล้อมโดยปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง ในด้านการปฏิบัติหน้าที่นั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) คือจะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม คือ คำนึงถึงความถูกต้องเป็นสำคัญ คำนึงถึงความยุติธรรมของผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย และจะต้องปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ และผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้ตัดสินใจไปแล้ว เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง

สุดท้ายการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างจะต้องหมั่นศึกษา ประเมิน และวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการควบคุมงานก่อสร้าง เพื่อที่จะหาวิธีในการป้องกัน หรือแก้ไขให้งานก่อสร้างสามารถดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า และตระหนักเสมอว่า การใช้ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด จะเห็นได้ว่าการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง หน่วยงาน ของ รัฐ จะต้องตระหนักถึงหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานเนื่องจากหลักธรรมาภิบาลนั้นจะช่วยให้สามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง ตรวจสอบได้ มีมาตรฐาน และ

ทำให้หน่วยงานของรัฐมีความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น โดยการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างนั้น หากใช้หลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นหลักในการตรวจสอบแล้วก็จะเป็นการส่งเสริมให้การทำงานมีความโปร่งใส ลดปัญหาการทุจริต และยังเป็นการปฏิรูปประเทศไทยให้ให้เป็นประเทศที่มีมาตรฐานความโปร่งใสเทียบเท่าสากล และวางระบบการทำงานหน่วยงานภาครัฐให้เป็นมาตรฐาน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

7. บทสรุป และข้อเสนอแนะ

7.1 บทสรุป

การเป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง เป็นบทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งซึ่งจะต้องกระทำโดยความรอบคอบ ระมัดระวัง ถูกต้อง และไม่ให้เกิดผลเสียต่อหน่วยงาน โดยจากการศึกษาพบว่า

7.1.1 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง

คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างจะต้องทราบถึงบทบาทหน้าที่และขอบเขตงานของตนเอง โดยหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างนั้น ประกอบด้วยการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ควมคุมงาน ว่าผู้ควมคุมงานเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยสถาปนิก หรือเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิศวกร ตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง

โดยตรวจสอบรายงานประจำวัน รายงานประจำสัปดาห์ รายงานประจำเดือน ซึ่งรายงานที่กล่าวมาจะต้องมีความสอดคล้องกัน รวมถึงตรวจสอบหน้างานจริง เพื่อเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้างานก่อสร้างว่าผู้รับจ้างทำงานได้มากน้อยเพียงใด และยังเป็นการตรวจสอบมาตรฐานวัสดุที่นำมาใช้ในงานก่อสร้างว่าเป็นไปตามแบบที่กำหนดหรือไม่ รวมไปถึงตรวจสอบวิธีการก่อสร้างให้เป็นไปตามหลักวิชาช่างที่ดีหรือไม่ โดยการตรวจสอบที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และได้ผลงานที่มีคุณภาพ

7.1.2 แนวทางการแก้ไขปัญหางานก่อสร้างของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง

จากการศึกษาพบว่าในโครงการก่อสร้างมักจะพบเจอปัญหาในงานก่อสร้างไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากตัวสัญญา โดยสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการแก้ไขรูปแบบและรายการเนื่องจากความคลาดเคลื่อน จึงจำเป็นจะต้องทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการก่อสร้างต่าง ๆ ให้ถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น ในส่วนการแก้ไขสัญญาคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างต้องคำนึงถึงหลักกฎหมายเป็นสำคัญ และการแก้ไขสัญญาจะต้องเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐ จึงจะสามารถทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาก่อสร้างได้โดยหลักกฎหมายที่สำคัญนั้นได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 97 ซึ่งให้หลักว่า “สัญญาหรือข้อตกลงเป็นหนังสือที่ได้ลงนามแล้วจะแก้ไขไม่ได้ เว้นแต่

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลง หากการแก้ไขนั้นไม่ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียประโยชน์ หรือ เป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐหรือประโยชน์สาธารณะ”

นอกจากปัญหาการแก้ไขสัญญาแล้วคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างยังต้องมีการแก้ไขปัญหาการงดหรือลดค่าปรับหรือขยายระยะเวลาก่อสร้างโดยเหตุที่จะนำมางดหรือลดค่าปรับ หรือขยายระยะเวลาก่อสร้างต้องเป็นเหตุที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น และเป็นเหตุที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 102 อันได้แก่ 1) เหตุเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ 2) เหตุสุดวิสัย และ 3) เหตุเกิดจากพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

7.1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง

ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างมีด้วยกันหลายปัจจัย ผู้วิจัยได้รวบรวมเอาปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างโดยสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยจากผู้ควบคุมงาน ผู้ควบคุมงานขาดความเอาใจใส่ในงาน ไม่หมั่นตรวจสอบหน้างาน ละเลยงานก่อสร้าง ขาดเทคนิคการก่อสร้างที่ถูกต้องตามหลักวิชาช่างที่ดี

2. ปัจจัยจากผู้รับจ้างส่วนใหญ่เป็นปัจจัยด้านการเงินเนื่องจากการเงินเป็นปัจจัยที่สำคัญต่องานก่อสร้างหากผู้รับจ้างขาดสภาพคล่อง

ทางการเงินก็จะส่งผลกระทบต่าง ๆ ต่องานในโครงการก่อสร้างไม่ว่าจะเป็นแรงงาน หรือ วัสดุ

3. ปัจจัยจากผู้ออกแบบ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างจากผู้ออกแบบ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการออกแบบที่คลาดเคลื่อน อันเนื่องมาจากการออกแบบได้รับข้อมูลอย่างผิดพลาด หรือ ขาดความพิถีพิถันในส่วนจายรายละเอียด

4. ปัจจัยจากผู้ว่าจ้าง ปัจจัยจากการเปลี่ยนแปลงสัญญา รายละเอียดประกอบแบบ อันเนื่องมาจากการรับจ้างเห็นว่าเพื่อให้การใช้ประโยชน์ได้มากกว่า รวมถึงปัจจัยการเบิกจ่ายเงินของผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างจ่ายเงินล่าช้าหรือไม่เป็นไปตามกำหนด

5. ปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง ได้แก่ ปัจจัยจากทำเลและสถานที่ก่อสร้าง การก่อสร้าง เช่น ค่าครองชีพ ค่าแรง และค่าวัสดุที่มีราคาสูง รวมถึงปัจจัยจากสภาพอากาศที่ไม่สามารถป้องกันได้ ผู้รับจ้างควรวางแผนการก่อสร้างเพื่อรับมือกับสภาพอากาศที่อาจเกิดขึ้น อีกทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หากเศรษฐกิจมีความผันผวนมากขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ย ทำให้อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ราคาวัสดุก่อสร้างแพงขึ้น และขาดแคลนแรงงานก่อสร้างในตลาดแรงงาน

7.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง ควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และจะต้องมีความรู้ความเข้าใจต่องานที่ตนได้รับมอบหมาย รวมถึงจะต้องมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับด้านงานก่อสร้างเฉพาะด้าน หนึ่งศึกษาถึงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานก่อสร้าง เพื่อใช้ในการพิจารณาตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง

2. ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างจะต้องศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน หรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

3. การเป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างที่ดีนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบ เนื่องจากเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ และจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้

4. เห็นควรให้กระทรวงการคลังดำเนินการจัดทำคู่มือหรือหนังสือในการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน สำหรับการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างของหน่วยงานภาครัฐทุกส่วนงาน

เพื่อสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงาน และลดปัญหาความผิดพลาดในการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง

5. ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 176 (4) ให้หลักว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจการจ้างก่อสร้างมีข้อสงสัยหรือเห็นว่าแบบรูปรายการละเอียดและข้อกำหนดในสัญญาหรือมีข้อตกลงมีข้อความคลาดเคลื่อนเล็กน้อยหรือไม่เป็นไปตามหลักวิชาการช่างให้มีอำนาจสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติม หรือตัดทอนงานจ้างได้ตามที่เห็นสมควร และตามหลักวิชาการช่าง เพื่อให้เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียด” ในกรณีนี้ ในทางปฏิบัติ นั้นความคลาดเคลื่อนเล็กน้อยตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 176 (4) นั้นไม่ได้มีระเบียบมารองรับ หรือให้ความหมายของการคลาดเคลื่อนเล็กน้อยเอาไว้ กรมบัญชีกลางควรมีการออกระเบียบหรือประกาศมารองรับในการตีความความของ “ความคลาดเคลื่อนเล็กน้อย” เพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการเป็นมาตรฐานเดียวกัน □

บรรณานุกรม

- Anukul Wachiraporn. (2006). mai song möp phũnthī hai phũ rapčhāng . . . hēt ! thī tōng khayāi wēlā læ lot khā prap [Works Area Hand-Over Date to devaluation of penalty or extension of time]. (25, August, 2021), Retrieved from <http://www.pr.moi.go.th/Law/บทความสำหรับทุกหน่วยงาน/ไม่ส่งมอบพื้นที่ให้ผู้รับจ้างเหตุที่ต้องขยายเวลาและลดค่าปรับ.pdf>.
- Arunchai Saroj. (2017). kân khūapkhum ngān kōsāng [construction supervision]. Chonburi: Thai-Austrian Technical College.
- A-WEST PROPERTY Co., Ltd, (2019). hok patčhai thī mī phon tō ngān kōsāng [6 Factors Affecting Construction], (16, September 2021), Retrieved from <https://www.vlivingpro.com/article/detail/215>.
- Boonsirirungrueng Phuettinan. (2010). kānsuksā saphāp panhā nǎothāng kǎekhai læ phatthanā prasitthiphāp khōng khana kammakān truatkān čhāng ‘ongkān bōrihānsūantambon ‘Amphōe Mưang Phitsanulōk čhangwat Phitsanulōk [Problems and Means to Solution and Efficiency Development of the Employment Committee of Subdistrict Administrative Organizations in Mueang District, Phitsanulok Province]. (Master of Public Administration in Local Government), Khon kaen University. Thailand.
- Chaisaeree Arun. (1995). ‘antarāi čhāk kānkōsāng læ withī pōngkan [Construction hazards and methods of protection]. Bangkok: Engineering Institute of Thailand.
- Deeummart Ritchard. (1993). sāhēt khōng khwām lāchā nai kānkōsāng ‘ākhān sūng [Cause of Delay in High Rise Building Constructions]. NEWS TECHNICIAN, 36., 255, 43-45.
- Insalee Preecha, (2013). panhā kānkǎekhai sanyā rawāng kānkōsāng khōngkān phāinai Mahāwitthayālai Khōn Kǎen. [The problem of construction contract amendment in Khon Kaen University]. (Master of Engineering (Program in Construction and Infrastructure Management). Suranaree University of Technology. Thailand.

- Inthachim Daorung. (2010). prasitthiphāp kām patibat ngān dān kām khūapkhum ngān kōsāng khōng saa nayōthā ‘ongkām bōrihānsūan tambon nai khēt ‘amphōe wang čhao čhangwat Tāk [Building Control Efficiency of the Civill Work Section under Sub-district Administrative Organizations in Wangchao District, Tak Province]. (Master of Public Administration in Local Government). Khon Kaen University. Thailand.
- Jojumroon Pornchai. (2016). khōhā rū kīeokap kām bōrihān sanyā [Agreement for Amendment of a Contract]. Bangkok: Naval Public Works Department.
- Kawee Anirut. (2019). kām phatthanā rāikām trūat rapngān kōsāng thīyū’āsai praphēt ‘ākhānchut [Development of Construction Inspection List for Condominium Construction Works]. (Master of Engineering Construction Engineering and Management), Chiang Mai University. Thailand.
- Khaoklom Uangfa. (2019). lak thammāphibān kām čhatkām khwām khatyāeng læ phruttkām kām pen samāchik thī dī khōng ‘ongkām [Good Governance, Conflict Management and Organizational Citizenship Behavior]. Humanities & Social Sciences Journal. 36., 2. 107-109.
- Neampong Mullika. Tangpakasit Jatupon. And Rootankun Rattawut. (2011). kām wikhrō patčhai wāetlōm phāinōk thī mī phonkrathop tō prasitthiphāp kām thamngān khōng phūrapmao kōsāng [ANALYSIS OF EXTERNAL FACTORS EFFECTING PERFORMANCE OF CONSTRUCTION CONTRACTORS], Engineering Journal, 9., 1, 32-33.
- Nopiwong Parpawin. (2017), prasitthiphāp kām patibat ngān khōng čhaonāthī phatsadu ‘ongkōn pokkhrōng sūan thōngthīn nai khēt ‘amphōe pong čhangwat Phayao [The Effectiveness of supplies Officers’ Working Performance in Local Administration Organizations, Pong District]. (Master of Business Administration General Management). Chiang Rai Rajabhat University. Thailand.
- Painai Phanom. (2002). kām bōrihān ngān kōsāng [Constructions Management]. Bangkok: TPA Publishing.

- Pattanotai Nawarat. (2012). khwāmṛū khwāmkhaočhai nai khwāmplōtphai khōng khōmūn sūan bukkhon thāng rabop khōmphiutōe: kōranī suksā nai khēt Krung Thēp Mahā Nakhōn [The survey of people understanding of the computer privacy policy: case study Bangkok]. (Master of Business Administration Program Information System). Rajamangala University of Technology Thanyaburi. Thailand.
- Phonsena Weera. (2011). kānsuksā patčhai thī song phonkrathop tō khwām lāchā nai khōngkān kōsāng thāng yok radap rūpbāep khān rūp klōng lāe khān rūp tūa ‘ai [A Study of Factors Influencing the Delay in BOX-and I GIRDER Overpass Construction]. (Master of Engineering). King Mongkut’s University of Technology Thonburi. Thailand.
- Sarnsamak Thanapol. (2007). khwāmṛū khwāmkhaočhai pratyā sētthakit phōphīang lang khao rūam khōngkān prayuk pratyā sētthakit phōphīang sū kān patibat: suksā kōranī phū khao ‘oprom phalang kāi thip phūa sukkhaphāp krom khonsong thahān ‘ākāt kōng banchākān sanapsanun thahān ‘ākāt. [Knowledge and Understanding in the Philosophy of Sufficiency Economy by after application of the philosophy of sufficiency economy in the Cosmic Force for Health Program at the Air Forces Transport Department]. (Master of Arts Program in Social Development Administration), National Institute of Development Administration. Thailand.
- Sornthat Lamai And Suwantat Janya. (1967). ‘itthiphon khōng sangkhom tō kānphatthanā kān khōng dek thī tambon nā pā ‘Amphōe Mūang Chon Buri [Social influence on child development in Thumbon Napa, Amphur Mueang Chonburi]. Bangkok: International Institute for Child Study.
- Subsomboon Kumpon and Kaewpoonsuk Perapong. (2017). kān khāt kān wat fon tok phūa pramōen khwām lāchā khōng phāennān kōsāng thāng [Forecasting of Raining Day Effecting Delay of Road Construction]. Engineering Journal, 12., 2. 85-94.
- Suwan Praphapen. (1983). kān wat kān plīanplāeng lāe phruttkam ‘anāmai [Measuring change and health behaviors]. Bangkok: Odeonstore.

- Taweessin Nattanon and Wongsawat Tatsaphong. (2018). thammāphibān nai krabūankān čhat sū čhatčhā ngō læ phatsadu khōng ‘ongkān bōrihānsūan tambon nai khēt ‘amphōe bāng rakam čhangwat Phitsanulōk [Good Governance in Procurement Process and Supplies of Sub district Administration Organization in Bang Rakam District Phitsanulok Province]. The Journal of Pacific Institute of Management Science, 4.,2. 249–250.
- Wattanachai Kasemsan. (2003). thammāphibān kap botbāt khōng khana kammakān sathān suksākhan phūnthān [Good Governance and Roles of the Secondary Educational Committee]. Bangkok: Pimdee.